

Čís. 2723.

Povinnost majitele plynárenského podniku k náhradě škody, způsobené prasknutím plynové roury. Ustanovení §u 364 a násl. obč. zák. vztahuje se i k poškození lidí. Jak v těchto případech rozvrženo břímě průvodní a čím může se majitel schváleného podniku vyvíňovati.

(Rozh. ze dne 13. června 1923, Rv I 247/23.)

Svítiplyn, ucházející z prasklé roury městské plynárny, vnikl do bytu žalobců a způsobil jim těžké onemocnění. Žalobu o náhradu škody proti městské obci neuznal procesní soud první stolice co do důvodu po právu. Důvody: Pokud jde o námitku nedostatku pasivní legitimace, dlužno poukázat k tomu, že žalobci žalují městskou obec P., jakožto majitelku městské plynárny a uplatňují nárok na náhradu škody s poukazem na to, že žalovaná obec zodpovědna jest za následky tvrzené otravy svítiplynem. Vzhledem k tomu, že není sporno, že žalovaná obec jest vlastnící městské plynárny, nemůže obec jako právnická osoba jinak než svými zástupci jednati a poněvadž v tomto případě z jednání svých zástupců, pokud se týče zřízenců svého podniku (zde plynárny) má prospěch, musí také za jednání svých zástupců zodpovídati a jest proto pasivně legitimována k žalobě. Ve věci samé bylo uznati právem, že žalobní nárok co do důvodu není po právu v uvážení těchto důvodů: Žalobci dovozují nárok na náhradu škody proti žalované obci ze zavinění správy městské plynárny tvrdíce, že tato jest povinna, by pravidelně podzemní plynové roury a zařízení, ku vedení plynu sloužící, prohlížela, že správa městské plynárny, nedbajíc této své povinnosti, před bytem žalobců již po více než 15 let plynového zařízení neprohlížela, že jí musí býti známo, že roury, jistou dobu v zemi ležící, puknou a se zkaží a že tudíž jest povinna starati se o pravidelné prohlížení a obnovu vedení plynového a vyloučiti vše, co život člověka může ohrožovati. Vzhledem k shora uvedené zásadě, že obec jako právnická osoba jinak než svými zástupci jednati nemůže a že jest zodpovědna za jednání svých zástupců, jest rozhodnouti otázku, zda svým jednáním nebo opomenutím škodu, žalobou uplatňovanou, zavinila, neboť dle §u 1295 a násl. obč. zák. (§ 154 nov.) jest každý oprávněn na poškozovateli žádati náhradu škody, kterou mu tento svým zaviněním způsobil, nechť tato škoda vznikla přestoupením smluvní povinnosti anebo bez ohledu na smlouvu. Jest prokázáno, že žalobci nalezeni byli ve svém bytě dne 10. února 1920 onemocněnými za příznakův otravy kysličníkem uhelnatým ze svítiplynu, který do bytu jejich vnikal zvenčí. Není sporno, že plynovodní roura podzemní před bytem žalobců byla zlomena. Jest prokázáno, že lom tento byl čerstvý, bílý, na přič průřezu, že půda nad výkopem byla promrzlá, a že mohlo promrznutí to činiti asi 30 cm, že u domovní budovy (přibytku žalobců) plyn ucházel. Z toho nabyl soud přesvědčení, že onemocnění žalobců povstalo vdechováním svítiplynu, vniknuvšího do bytu jejich následkem zlomení plynové roury. Poněvadž žalobci dovozují zavinění žalované obce (jejích orgánů) z nekonání povinnosti prohlížení plynového vedení a náležitého dozoru na ně, sluší

žalobcům dokázati, že žalovaná nekonáním těchto, jí dle jejího tvrzení příslušejících povinností škodu žalobců zavinila. Důkaz ten se však žalobcům nezdařil. Jde o plynovou rouru litou, asfaltovanou dle německého normálu pro plynovody, o síle stěny 9 mm, jež asi před 10 lety byla položena na místo dřívějších trub menšího průměru, kromě lomu nebyla ani na potrubí ani jinak shledána závada; v době poruchy byla puda, v níž roura plynovodní byla položena, pevně promrzlá až do hloubky 30 cm, stavba potrubí byla provedena plynárnou správně za šetření všech technických předpisů dle nařízení příslušného ministerstva ze dne 18. července 1916 (plynovody regulativní), dle něhož lité potrubí má míti průměr alespoň 40 mm, v tomto případě použito bylo potrubí o průměru 80 mm, tedy značně většího a pevnějšího; použité normálně lité potrubí má o 1 mm silnější stěnu, než nejmenší přípustná síla (8 mm), zjištěná hloubka uložení činí 0.9 m, tedy o 0.1 m více než jak předepsáno, provedenou zkouškou zjištěna nepropustnost potrubí, které provedeno bylo odborným a zkušeným personálem pomocným, takže po stránce stavby nebyla nalezena na potrubí žádná závada. Posudkem znalce má soud dále zjištěno, že použité lité roury jsou samy o sobě materiálem velmi trvanlivým, že železná litina, z níž jsou zhotoveny, se zevně jen velmi zvolna a nepatrně okysličuje, že roury jsou chráněny zprvu trvanlivým asfaltovým nátěrem a že teprve časem po jeho porušení vytváří se zevně za přístupu vzduchu a vody pevný obal rezový, ve vodě nerozpustný, že použité roury jsou normalisovány, aby vydržely tlak provozní 10 atmosfér a že v hutích zkouší se ještě na tlak dvojnásobný a 2½násobný a že použité roury vydrží tlak vodního sloupce 100.000 mm a ve skutečnosti jsou namáhány normálním tlakem 50.60 mm a abnormálně asi dvojnásobným a že, počítá-li se s tlakem 100 mm, je ještě jistota proti puknutí okrouhle 1000 až 2000násobná oproti obvykle u litiny ve stavitelství žádané bezpečnosti 5 až 10násobná. V uvážení těchto skutečností soud přiklání se k názoru znaleckého posudku, že nelze z příčin, v žalobě uvedených, vyvozovati tvrzenou nutnost pravidelného prohlížení uličního plynového potrubí, které by bylo technicky nesmírně obtížné a neúčelné, hospodářsky pak velmi škodlivé, poněvadž by předpokládalo pravidelné rozkopávání ulice, kterým by se docílilo na potrubí účinku spíše nepříznivého než příznivého. Posudkem znaleckým má soud dále zjištěno, že možnost propustnosti potrubí nastává buď přespřílným stárím potrubí, je-li však potrubí mladší, jako v tomto případě, pouze účinky vnějšími, na př. pohybem pudy, otřesy a jinými mechanickými vlivy, po případě spolupůsobením vody, mrazu, v prvé řadě tedy účinku povětrnostních, výsledek pak že projevuje se buď v uvolnění těsnění spoju neb armatur potrubí nebo zlomením jeho, oba druhy závad že mají za následek unikání plynu, který je lehčí než vzduch, prostupuje krycí vrstvou pudy a svým pronikavým zápachem, případně chemickými vlastnostmi stává se patrným, že tyto vlastnosti plynu jsou pokládány za tak rozhodující, že obecně mají se za směrodatné pro hledání poruch plynovodních a jest na nich založeno v plynovém regulativu ustanovení ohledně vyhledání a odstranění těchto poruch; kde se pozoruje zápach po plynu, má se propichováním pudy hledati místo, odkud plyn uniká, po jeho vyšetření má se půda odkopati,

závada vyhledati a potrubí opravit; na tomto základě má každý, kdo zpozoruje plynový zápach, učiniti příslušné opatření a to, jak dle plynového regulativu, tak i dle městské vyhlášky v P.; na tom spočívá i hledání vadných míst na plynovém potrubí, jež se plynárnami zejména v letních měsících provádí; takové hledání provádí i plynárna žalované obce, avšak nelze toto hledání stotožňovati s pravidelným prohlížením potrubí, jež žaloba uplatňuje. Z toho všeho nabyt soud přesvědčení, že žalovaná obec jako majetnice městské plynárny při provozu vyhověla všem v té příčině platným zákonným ustanovením i příslušným předpisům, že zejména zřizenci její, v plynárenském podniku zaměstnaní, jakož i správa jeho šetřili všech příslušných nařízení a že nedopustili se ani opominutí, jež by bylo v příčinné souvislosti se škodou, žalobou uplatňovanou. Hledě ku zjištěné skutečnosti, že půda, v níž uložena jest plynovodní roura, nad výkopem byla asi na 30 cm promrzlá, nabyt soud dále přesvědčení, opíraje se o posudek znalecký, že toto zmrznutí půdy bylo příčinou, že plyn, ze zlomené roury vycházející, nemohl unikati směrem vzhůru, nýbrž klesl si cestu pod zmrzlou půdou směrem k obydlí žalobců, čímž se stalo, že hojnější měrou vnikal do jejich příbytku a otravu žalobců tím přivodil. Toto zmrznutí pokládá soud za neodvratnou náhodu (§ 1311 obč. zák.), za kterou nelze činiti zodpovědnou žalovanou obec a poněvadž tato nepřekročila ani zákon, jehož účelem jest, aby případným poškozením bylo zabráněno, ani jiná, v té příčině platná úřední nařízení, nelze žalované obci přičísti vinu na škodě. Ustanovení Šu 364 obč. zák. ve znění třetí dílčí novely ze dne 19. března 1916 čís. 69 ř. zák. na případ tento vztahovati nelze, neboť zákonná tato ochrana týká se poškození pozemku (nadpis »právo sousedské«) a zde jde o poškození zdraví lidského a ztrátu psů. Z okolnosti, že žalovaná obec jako podnikatelka a provozovatelka plynárenského podniku, má z něho prospěch, nelze dovozovati její povinnost k náhradě škody, pokud není prokázáno, že obec jednáním svých zřizenců neb jejich opominutím škodu nastalou zavinila. Rovněž okolnost, soudními znalci potvrzená, že pravděpodobnost zlomení plynovodních rour pro případ použití Mannesmannových rour ku vedení plynu na místě použitých litých rour byla by as 10kráté menší — nelze na vrub žalované obce přičísti, neboť — jak posudkem znaleckým jest zjištěno — vydrží roury lité v zemi 80—100 let a žalovaná obec, používši při zakládání plynárny těchto litých, regulativem předepsaných rour, učinila zadost předepsané povinnosti a nelze jí v této příčině nějaké opominutí nebo nedopatření k vině přičísti. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil v podstatě z jeho důvodů.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou předchozích stolic a uložil procesnímu soudu, by v pojednávání pokračoval a ve věci znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Oba dle č. 2 a 4 Šu 503 c. ř. s. uplatněné dovolací důvody jsou opodstatněny. Žalobci opřeli žalobní nárok na náhradu škody o §§ 364 a 364 a) obč. zák., v druhé řadě také o zavinění žalované obce. Že tato jako majitelka městské plynárny je v této rozepři pasivně legitimována,

bylo už dovozeno a posouzeno správně v nižších stolicích; postačí tedy poukázat na tuto část duvodu rozsudku první stolice. Podle zjištění povstalo onemocnění žalobců vdechováním svítiplynu z plynovodní roury, uniknuvšího následkem zlomení plynové roury do bytu žalobců v jejích, jim vlastnický náležejících domě. Poněvadž jde o plynárenský podnik, ku provozu úředního schválení potřebující, poněvadž prasklá roura plynová položena byla v sousedství vlastního domu žalobců, nelze pochybovati, že z vyličeného unikání plynu a jeho unikání do bytu žalobců jest žalovaná dle §§ 364 a 364 a) obč. zák. žalobcům práva, že jest povinná způsobenou škodu jim nahraditi i tehda, kdyby škoda způsobena byla okolnostmi, na které nebyl vzat zřetel při úředním jednání. Šešlo tedy v první řadě na tom, za jakých podmínek povoleno bylo vystavění plynárny i její provoz, a to zvláště také z té příčiny, poněvadž jest žalováno také ze zavinění, v nešetření oněch úředních podmínek spočívajícího. Když v této příčině nabízené důkazy nebyly připuštěny, musí v tom býti spatřována neúplnost řízení, to tím spíše, jelikož znalecký důkaz byl podán bez poznání oněch podmínek, za kterých bylo úředně svoleno ku provozu plynárny. Musí býti už na tomto místě poznamenáno, že výklad, jakého se dostalo v nižších stolicích rozsahu a způsobu škody dle §u 364 a) obč. zák., jako kdyby totiž toto ustanovení bylo jenom ochranou věcnou, týkající se poškození nemovitostí, a nikoli, jak praví zákon výslovně, »náhradou způsobené škody«, nikterak neobstojí. Mluví-li se v §u 364 obč. zák. mimo jiné o: plynech, teplu, zápachu, šelestu« a podobrém, tedy o vjemech jenom živoucím bytostem, nikoli však nemovitostem škodlivých, mluví-li se v §u 364 a) obč. zák. o »způsobené škodě« bez jejího obmezení, nelze pochybovati, že ochrana řečeného ustanovení vztahuje se i na osoby živé, samozřejmě i na lidi, a vubec na »způsobenou škodu«. Z toho plyne, že na žalobcích jako poškozených nespočívalo důkazní břímě v tom rozsahu, jak bylo v nižších stolicích na nich požadováno, nýbrž, že na nich bylo jedině, aby dokázali vzešlou škodu a její předpisem §§ 364 a 364 a) obč. zák. odůvodněný původ. Dokazovati to všechno, co by tuto náhradní povinnost vylučovalo, náleželo žalovaným, když popřeli povinnost k náhradě škody z tohoto duvodu. Žalovaní bránili se po této stránce tvrzením, že zlomení plynovodní roury podzemní stalo se: a) neodvratitelnou náhodou, která se bez znemožnění plynárenského provozu nedá zameziti. Ale tu jest poznamenati, že náhoda nastávající při podnikovém provozu, tkvící v jeho vlastní požitkové povaze — a tou je právě řečená náhoda, kterou se žalovaná brání — se kterou podnikatel musí počítati a na ni připraven býti, byť i nebylo lze před ní po ruce jsoucími prostředky se uchrániti, za neodvratnou náhodou nemůže býti považována. Nejde-li o neodvratnou náhodou, jež by arci sprostřovala podnikatele povinnosti k náhradě škody, sluší uznati, že byť i žalovaná podle zjištění nižších stolic byla vyhověla ve příčině plynového potrubí všem platným ustanovením zákonným i příslušným předpisům, byť také zejména její zřízení jakož i její správa byli šetřili všech příslušných nařízení a nedopustili se nějakého opomenutí, jež by bylo v příčině souvislosti se žalobní škodou, i když je dále zjištěno, že bezprostřední příčinou škodlivé události bylo zmržnutí pudy na 30 cm do hloubky, což právě nižší soudy

považovaly za neodvratnou náhodu, že šlo jenom o takovou náhodu, kterou žalovaná dle Šu 1311 obč. zák. musí zastoupiti. A tu je v dalším velmi závažno, co bylo žalobci už v první stolici tvrzeno, že místo, kde plynová roura praskla, je těžkými automobily nákladními hojně frekventováno, že je tam velká parková restaurace, velký pivovar a velká dílna pro opravu aut, že tedy sejde na tom, zdali v řečeném místě nebylo příkazem správného vedení podnikového použití rour z Mannesmannovy ocele, která by se dle znalců nezlámala. Nebyl-li po této stránce proveden důkaz znalci a místním ohledáním, dlužno i v tom spatřovati vadnou neúplnost řízení, to tím spíše, jelikož se žalovaná bránila na druhém místě tvrzením, že se zlomení roury plynové stalo.

b) Zavinením třetí osoby. Žalovanou bylo po této stránce tvrzeno, že bez jejího svolení a vědomí konány byly v místech řečených jízdy těžkými automobily, ač jde o cestu parkovou, povozům nepřístupnou a byl o tom kromě jiných důkazů nabízen také důkaz znalcem a místním ohledáním, jež v případě potřeby nutno z úřední povinnosti připustiti. I v tom je vadná neúplnost řízení, že tento důkaz nebyl proveden, byť i to dovolateli vytýkáno bylo pouze nepřímě.

c) Pokud se žalovaná hájila tím, že ke zlomení plynové roury došlo pro vlastní zavinení žalobců, že se žalobci neřídili poučením vyhlášek, upozorňujících na nebezpečnost unikání plynu, tu ovšem tato okolnost není v žádné příčinné souvislosti mezi jich utrpěnou škodou a prasknutím roury a také není ve zjištěních nižších soudů opory pro toto vlastní zavinení žalobců.

Čís. 2724.

Nenastává-li příslušnost živnostenského soudu, řídí se při sporech z poměrů, upravených zákonem o obchodních pomocnících, věcná příslušnost řádných soudů hodnotou předmětu rozepře.

(Rozh. ze dne 13. června 1923, R II 230/23.)

Proti žalobě obchodního pomocníka na zaměstnavatele pro zaplacení 9492 Kč 82 h, zadané na okresním soudě v U., namítl žalovaný věcnou nepřislušnost dovolaného soudu. Soud první stolice námitce vyhověl, rekursní soud ji zamítl. Důvody: Prvý soudce vyhověl námitce věcné nepřislušnosti, vycházeje z názoru, že dle Šu 41 zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., jest sice stanovena příslušnost živnostenských soudů pro spory z poměru obchodních pomocníků, avšak jenom pro místa, kde jsou živnostenské soudy, jinak však že nastává obecná příslušnost věcná i místní dle Šu 49 čís. 1 a 50 j. n. Než názoru tomu nelze přisvědčiti. Dle Šu 41 zákona o obchodních pomocnících jsou pro rozepře ze služebních poměrů, tímto zákonem upravených, příslušny živnostenské soudy, když se ku podniku zaměstnavatelovu živnostenský řád vztahuje, ustanovení toto není tedy nijak co do věcné příslušnosti omezeno hodnotou sporného předmětu. Dle Šu 37 zákona ze dne 27. listopadu 1896, čís. 218 ř. zák., pro sporné věci, náležející před živnostenské soudy, v místech, kde těchto soudů není, jsou příslušny okresní soudy bez ohledu k hodnotě předmětu